

33ste vergadering

Dinsdag 10 juni 2008

Aanvang 14.00 uur

Voorzitter: Timmerman-Buck

Tegenwoordig zijn 70 leden, te weten:

Van de Beeten, Bemelmans-Videc, Van den Berg, Biermans, Van Bijsterveld, De Boer, Böhler, Broekers-Knol, Doek, Dölle, Van Driel, Dupuis, Duthler, Eigeman, Elzinga, Engels, Essers, Franken, De Graaf, Haubrich-Gooskens, Hendrikkx, Hermans, Hillen, Ten Hoeve, Hofstra, Holdijk, Ten Horn, Huijbregts-Schiedon, Janse de Jonge, Van Kappen, Klein Breteler, Kneppers-Heijnert, Koffeman, Kox, Kuiper, Lagerwerf-Vergunst, Laurier, Leijnse, Leunissen, Van der Linden, Linthorst, Meindertsma, Meulenbelt, Meurs, Noten, Peters, Putters, Quik-Schuijt, Rehwinkel, Reuten, Rosenthal, Russell, Schaap, Schouw, Schuurman, Slager, Slagter-Roukema, Smaling, Swenker, Sylvester, Tan, Terpstra, Thissen, Timmerman-Buck, Vedder-Wubben, Vliegenthart, De Vries-Leggedoor, Werner, Westerveld en Willems,

en de heer Verhagen, minister van Buitenlandse Zaken, en de heer Koenders, minister voor Ontwikkelingssamenwerking.

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden:

Asscher, Yildirim en De Vries, wegens verblijf buitenslands;

Goyert en Strik, wegens bezigheden elders.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

De **voorzitter**: De ingekomen stukken staan op een lijst die in de zaal ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.

(Deze lijst is, met de lijst van besluiten, opgenomen aan het einde van deze editie.)

Aan de orde is de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Wijziging van de Wet op de architectentitel (uitvoering van de richtlijn nr. 2005/36/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 7 september 2005 betreffende erkenning van beroepskwalificaties (PbEU L 255) voor architecten, stedenbouwkundigen, tuin- en landschapsarchitecten en interieurarchitecten alsmede enige andere wijzigingen) (31079);**
- **het wetsvoorstel Wijziging van de Mijnbouwwet in verband met nieuwe regels omtrent deelneming in de opsporing en winning van koolwaterstoffen door een daartoe aangewezen vennootschap en omtrent andere taken en activiteiten van die vennootschap (31090);**
- **het wetsvoorstel Wijziging van de Wet toezicht accountantsorganisaties en Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, ter implementatie van richtlijn nr. 2006/43/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 17 mei 2006 betreffende de wettelijke controles van jaarrekeningen en geconsolideerde jaarrekeningen, tot wijziging van de Richtlijnen 78/660/EEG en 83/349/EEG van de Raad, en houdende intrekking van Richtlijn 84/253/EEG van de Raad (PbEU L 157) (31270);**
- **het wetsvoorstel Wijziging van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek in verband met invoering van de mogelijkheid de jaarrekening van kleine rechtspersonen op te stellen volgens fiscale grondslagen (31136);**
- **het wetsvoorstel Wijziging van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek in verband met de uitbreiding van de groep van personen die het collegegeld dat is vastgesteld bij wet, verschuldigd zijn (31346);**
- **het wetsvoorstel Wijziging van de Wet op het kindgebonden budget in verband met de vaststelling van de hoogte van het kindgebonden budget met ingang van 2009 en de wijziging van het afbouwpercentage (31399);**
- **het wetsvoorstel Wijziging van de Wet inburgering en enkele andere wetten in verband met het vervallen van de mogelijkheid om Nederlandse onderdanen tot inburgering te verplichten en het aanbrengen van enkele technische verbeteringen (30877);**

- het wetsvoorstel Wijziging van diverse wetten op of in verband met het terrein van VWS, ten einde wetstechnische gebreken te herstellen en andere wijzigingen van ondergeschikte aard aan te brengen (Reparatiewet VWS 2008) (31405).

Deze wetsvoorstellen worden zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

Aan de orde is het **beleidsdebat "Mensenrechten en ontwikkelingssamenwerking"** in het kader van de behandeling van **het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (V) voor het jaar 2008 (31200-V).**

De **voorzitter**: Ik heet minister Verhagen en minister Koenders van harte welkom in dit huis. Ik maak de leden erop attent dat de minister van Buitenlandse Zaken, als hij een klein wandelingetje maakt, dat met mijn toestemming doet omdat hij vergaat van de rugpijn, om het zo maar te zeggen.

□

De heer **De Graaf** (VVD): Mevrouw de voorzitter. Ik wens de minister van Buitenlandse Zaken sterkte tijdens dit debat. Hij kwam net strompelend binnen en dat zijn wij niet van hem gewend. Ook hij lijdt kennelijk af en toe aan fysieke problemen.

Vandaag voeren wij het derde debat in een samenhangende reeks over de beleidsterreinen van Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking. Mensenrechten en ontwikkelingssamenwerking zijn de thema's die in dit debat aan de orde komen. Spreken over mensenrechten blijkt spreken over dilemma's. Waar de mensenrechten het fundament vormen van de internationale rechtsorde – wij spreken niet voor niets van grondrechten en fundamentele vrijheden – lijkt het wereldwijd implementeren en respecteren ervan een onhaalbaar streven.

In het recente verleden is gebleken dat de internationale gemeenschap zeer wisselend reageert op grootschalige schendingen van mensenrechten. De politieke wil om op te treden is, ook in het Westen, vaak direct afhankelijk van de vraag of er eigen vitale belangen op het spel staan. Hoe verklaren wij anders dat wij de genocide in Rwanda hebben laten gebeuren, maar wel met 65000 man zwaar bewapende NAVO-troepen hebben ingegrepen in Kosovo, dat ongeveer zo groot is als Drenthe? Waarom wel ingegrepen in Oost-Timor en niet in Somalië? Waarom wel in Bosnië, maar niet in Darfur? Over dilemma's gesproken!

De minister van Buitenlandse Zaken heeft op 5 november 2007 mede namens zijn ambtgenoot voor Ontwikkelingssamenwerking een lezenswaardige beleidsnota uitgebracht, getiteld: "Naar een menswaardig bestaan - een mensenrechtenstrategie voor het buitenlandbeleid". Ook in deze nota zijn de dilemma's over de uitvoerbaarheid en haalbaarheid van het voorgestane beleid niet van de lucht.

De beleidsnota opent met een hoopvol citaat uit de toespraak van Eleanor Roosevelt op 9 december 1948 in de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties over de aanvaarding van de Universele Verklaring van de

Rechten van de Mens: "We staan aan de vooravond van een grote gebeurtenis, in zowel het leven van de Verenigde naties als in dat van de mens. De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens zou wel eens de Magna Charta van de gehele mensheid kunnen worden."

Die universele verklaring kwam overigens niet zomaar uit de lucht vallen en was niet enkel een reactie op de verschrikkingen van een eeuw die wel als de bloedigste uit de geschiedenis van de mensheid is aangeduid. Aan haar vooraf gingen eeuwen van denken en strijd over de positie en de inrichting van de natiestaat, de verhouding tussen overheid en burger en tussen burgers onderling en de rechtsorde die nodig is om van een staat een rechtsstaat te maken.

De Magna Charta dateert uit 1215, maar dan hebben wij het wel over het Westen waar de latere ontwikkelingen in het denken gepaard gingen met een gestage sociaaleconomische ontwikkeling. Voor een groot aantal van de huidige staten geldt, dat hun opkomst en onafhankelijkheid in de tijd samenviel met of volgde op de Universele Verklaring, hetgeen nog steeds van invloed is op de zeggingskracht van de mensenrechten in die landen.

De Universele Verklaring was een mijlpaal – ik zeg het de minister graag na – die een legitieme basis heeft gelegd voor internationale betrokkenheid bij het mensenrechtenbeleid van overigens soevereine staten. Maar ook hier ligt weer een dilemma, want de ene staat is de andere niet en de enkele codificatie van grondrechten biedt nog geen garantie aan de burger op het kunnen uitoefenen van die rechten. Hiervoor zal op zijn minst sprake moeten zijn van een redelijke mate van veiligheid en stabiliteit in het betreffende land en van een functionerend staatsbestel en zelfs dan is het respecteren van de mensenrechten lang niet verzekerd, zoals wij helaas dagelijks moeten constateren. Het soevereiniteitsbeginsel, dat een van de fundamenteen vormt van het Charter van de Verenigde Naties, is en wordt maar al te vaak door niets ontziende dictators misbruikt als een schild om zich achter te verbergen, terwijl ze delen van hun eigen bevolking te gronde richten.

Het lijkt mij dan ook geen al te gewaagde stelling dat de mensenrechten heden ten dage meer aandacht krijgen in parlementen en internationale fora dan in de harde werkelijkheid van alle dag. Mijn fractie koppelt hieraan de vraag of het internationale stelsel van mensenrechten mede hierdoor niet te ingewikkeld is geworden en een te hoog theoretisch karakter heeft gekregen waar het gaat om de implementatie en handhaving in landen die niet kwalificeren als democratische rechtsstaat, laat staan in fragiele en falende staten. Ter toelichting moge ik verwijzen naar subparagraaf 1.2.2. van de beleidsnota, die handelt over legitimiteit. Ik citeer: "Een positieve stap was de aanneming door de Wereldtop tijdens de 60e AVVN (2005) van de World Summit Outcome waarin onder andere het concept 'Responsibility to Protect' werd erkend. Het concept benadrukt dat de primaire verantwoordelijkheid voor het beschermen van burgers bij de eigen regering berust. In tweede instantie heeft echter ook de internationale gemeenschap de verantwoordelijkheid in te grijpen; dat wil zeggen, indien een land de rechten van de eigen burgers massaal schendt of weigert om schendingen te beëindigen. Maar uitwerking en toepassing zal nog veel politieke wil en inspanning vergen, zoals ook blijkt in een situatie als Darfur."